

KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lel. Egész évre 120 Lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. MÁJUS 1.

9. SZÁM

A REFORMÁCIÓ EMLÉKMŰVE WORMSBAN.

TARTALOM: T. S.: A speieri protestáció. — A felekezeti szempont a tudományban. —
G. L.: Kik vagyunk? — U. R.: A marosvásárhelyi ifjúsági konferencia. — Keresztyén
kritika. — Krónika.

A reformáció emlékműve.

Címlapunkon a wormsi reformációi emlékmű képét mutatjuk be olvasóinknak. Az egész csoportozatból magasan kiemelkedik a uthéri hős alakja, amint bátor és mégis alátalatos tekintettel elnéz a messzeségbe. Elöl és átül a reformációt védő fejedelmek állanak,

oldalt pedig a reformáció tudós theologusok készítik a Szentírásból vett érveiket és tanításait. A Reformáció páratlan jelentőségű speyeri protestáció négyszázéves fordulójának alkalmából ma ismét erőteljesebben állunk tekintetünk előtt.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kívánatra mutatószámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjuság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztény ifjusági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmas anyagot tartalmaz ifjusági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjuságnak hasznos olvasmány.

Szörványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus.

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

Dr. GÖNCZY LAJOS

⊙

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatószámot.

KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lel. Egész évre 120 Lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. MÁJUS 1.

9. SZÁM

A speieri protestáció.

~ 1529. április 20. ~

Ezelőtt négyszáz esztendővel hangzott el a német-birodalmi Speier városában, a birodalmi gyűlés fejedelmei, hercegei, grófjai és nemesi rendjei előtt a nagy Reformáció híveinek ama ünnepélyes tiltakozása, amelyben határozottan, bátran és a fenyegető veszedelmektől meg nem rettenve, kinyilatkoztatták, hogy a hit kérdésében, a szavazatföbbséggel hozott határozatokhoz hozzá nem járulnak. Egyik felől állott a német-római birodalom császári hatalma s a Reformáció eltiprására kész fejedelmek és rendek nagy többsége, a másik felől a Reformációhoz csatlakozottak kisebbsége. És ennek a kisebbségnek ajkán elhangzott: „A császárnak minden egyéb dologban készek engedelmeskedni, de azokban, melyek Istennek tiszteletére, mindenkinek üdvére és boldogságára tartoznak, az Isten parancsából és lelkiismeretük miatt, minden előtt Istenre kötelesek tekinteni.” És zendült tovább a nagy szó a speieri atyák ajkán: „Protestálunk és bizonyágot teszünk nyilvánosan Isten előtt, hogy mi mindabba, ami Isten, az Ő szent igéje, mindnyájunk lelki üdve, jó lelkiismerete ellen határozatnánk, bele nem egyezünk, hanem azt semmisnek és érvénytelennek tartjuk.”

A speieri birodalmi gyűlésen elhangzott protestációról neveztetünk azóta is *protestánsoknak*. Ez a név azonban nemcsak egy nagyszerű történeti esemény emlékét őrzi, hanem ez a név határozza meg elsősorban is azt a magatartást, amelyet követnünk kell s amelyhez szabnunk kell magunkat, ha hitek akarunk maradni Isten Evangéliumához s a Reformáció nagy örökségéhez. Mi ma is

protestálunk és protestálni fogunk az ellen, hogy az Úristenhez való viszonyunkat külső emberi tekintély szabja meg. Protestálunk a speieri atyákkal az ellen, hogy, az Isten színe előtt álló lelkiismeretünk ellenére, valamely emberi véleményt, mint kijelentett igazságot bárki is reánk kényszerítsen. Protestálunk az ellen, hogy Istennek a Szentírásban adott Igéjének, emberi tekintélyen alapuló végzése, tételek és tanítások fölébe helyeztesse. Protestálunk az ellen, hogy Krisztus királyi székébe látható fő ültetessék. És valljuk, hogy Isten Isten és az ember ember, tehát isteni jogokat ember nem gyakorolhat s emberi jogok Istennek nem tulajdoníthatók. És valljuk, hogy Isten az Ő akaratát kijelentette nekünk az Ő Igéjében. És valljuk, hogy Isten Igéjének igazságát nem emberi okoskodás erősíti bennünk, hanem Isten Lelke pecsételi el azt a mi szívünkben és lelkiismeretünkben. És valljuk, hogy az Anyaszentegyház egyedüli feje a Krisztus, Ő a mi Királyunk és Urunk! Ki meri tehát azt mondani, hogy mi csak tiltakozók vagyunk s bizonyos hitünk és határozott vallástételünk nincs? Azért vagyunk tiltakozók épen, mert erős és biztos igazságunk van, amelyet a Lélek által óvunk, védünk és őrünk! Ki meri azt mondani, hogy pusztá negációkban élünk s pozitív mondanivalónk nincs? Azért tagadunk épen, hogy az Isten állítása mellett megállhassunk! Valljuk magunkat büszkén protestánsoknak, hogy alázatosan a Krisztus királysága alatt élhessünk! Ez a speieri protestáló szellem öröksége és kötelezése!

T. S.

A felekezeti szempont a tudományban.

Lapunk előbbi számában megemlékeztünk már arról, hogy Magyarországon megindult egy nagyon sajnálatos folyamat, amely most abba az irányba vette magát, hogy a Tudományegyetemeket felekezeti alapon osztályozza. A budapesti egyetemet katolikusnak, a debrecenit reformátusnak kezdték elkeresztelni, most meg a szegedi egyetem katalizálása előtt állunk, amennyiben a filozófiai, pedagógiai és magyar irodalmi szakok számára párhuzamos tanszékeket készül a kultuszminiszter felállítani s azokat kifejezetten katolikus szakemberekkel tölteni be, miután a tanszékek jelenlegi betöltői mind református férfiak. Tehát lesz így katolikus filozofia, katolikus pedagogia és katolikus irodalomtörténet, mintha már lenne protestáns filozofia, pedagogia és irodalomtörténet. A magyarországi református Konvent április 9-iki ülésén, napirend előtt felszólaltak Ravasz László püspök és Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok s erőteljesen tiltakoztak ez ellen a magatartás ellen. Miután ezekben a beszédekben erőteljesen jut kifejezésre a mi kálvinista gondolkodásunk, a hozzánk eljuttott újságszövegek alapján közöljük olvasóinkkal.

Ravasz László püspök beszédében a többi között ezeket mondta:

— A múlt év december közepén, két budapesti napilapban a magyar közoktatásügy hivatalos vezetője, a miniszter úr részéről két cikk jelent meg. Egyik lapban azt mondja, hogy a debreceni egyetem jellegzetes református mivoltánál fogva, ellenszolgáltatásul egy másik egyetemnek kell katolikus jellegűvé átváltoznia. Még nem mondta meg a miniszter úr, hogy melyik ez az egyetem, az olvasóközönség gondolkozhatott rajta: a budapesti egyetem-e, amely már századok óta katolikus jellegű, vagy pedig a pécsi egyetem-e, ahol a miniszter úr tanárképzői internátussal gazdagította a berendezést. A Nemzeti Újságban megjelent cikk azután megállapította, hogy a szegedi egyetemről van szó, ahova a miniszter úr a polgári iskolai tanárképzőt vitte. Ugyanakkor elmondta a miniszter úr, hogy Szegeden kívánja koncentrálni a polgári iskolai tanárképzést, miután azonban meg kell nyugtatnia főképpen a szerzetesrendek tartományfőnök-

nőit, szükségesnek látja, hogy bizonyos párhuzamos tanszékek szerveztessenek.

— Egyetemes konventünk elnöki tanácsa a miniszterelnök úrhoz intézett előterjesztésében, amelynek másolatát megküldötte a kultuszminiszter úrnak is, rámutatott ennek az előbb érintett gondolatnak helytelen és aggodalmas voltára. Nem ismétlem ennek a felterjesztésnek tartalmát, csupán arra mutatok rá, hogy a magyar kultúra szempontjából igen veszedelmes dolog az egyetemeket felekezeti szempontból kontingentálni.

— Előzetesen, de még inkább utólagosan a felekezeti szempontokat nézni, felekezetük miatt tanárokat állítani egymással szembe, valamely tanárt tudományos felkészültsége, arravalósága ellenére esetleg mellőzni, mással tölteni be az illető tanszéket — mindez igen káros dolog. De káros lehet ez a felfogás az ifjúság szellemének egyöntelősége szempontjából is. Egyetemi tanszékek betöltésénél semmi más szempont nem lehet irányadó, mint az, hogy a tudós alkalmas-e helyének betöltésére. Soha, senkiben még kárt nem tett a tudomány, bárminő világnézettel szolgálta is azt. Szembeállítani a magyar tudományosság legfelsőbb intézeteit és tanárait: messzemenő felelősséggel jár.

— Sajnálattal értesültem arról, folytatta, hogy az egyetemes konventnek erre az előterjesztésére még nem jött meg a válasz. Ha ezt a választ a konvent megkapja, miután nyilván kielégítő lett volna az, talán elmarad a felszólalás is. De így szükségesnek tartottam azt, hogy ezen a helyen aggodalmamnak adjak kifejezést, hogy Magyarország kultúrpolitikája, ilyen irányítás mellett, ilyen ténykedésekkel nem jó úton fog haladni. Innen is kifejezem minden magyar embernek és tisztán az egyetemi oktatást és a tudomány szempontjait maga előtt tartó embernek azt a kormányhoz intézett óhajtását és azt a kérését, ejtse el a kormány ezt a tervbevett párhuzamosítást és ne teremtsen beláthatatlan bonyodalmakat előidéző precedenseket a magyar kultúra intézésében, a magyar kultúra kárára. Ne történhessék meg, hogy állami egyetemeknek nem-teológiai fakultásain bizonyos tanszékek betöltésére csak bizonyos felekezeti emberek nyilváníttassanak alkalmasnak.

Ravasz püspök szavai után emelkedett szólásra Balogh Jenő dr. egyházkerületi főgondnok és azzal kezdte, hogy mindenben csatlakozik Ravasz László püspök felszólalásához.

— Kívánatos, mondotta Balogh Jenő, hogy ne csupán a teológus nyilatkozzék meg

ebben a kérdésben. Belőlem a hajdani egyetemi tanár beszél. Aki résztvehettem tudományos kutatásban, tudom, hogy a tudományos életet felekezeti alapon berendezni nem lehet. Akik régebben a magyar kultúrát irányították, sohasem voltak ilyen állásponton. Arany János, aki az országnak nemcsak egyik legnagyobb költője, de egyik nagy tudósa is volt, Szent Lászlóról a népmondának mindenben megfelelő, magasztos szavakban emlékezett meg és ugyanitt a Szűz Mária-kultuszt is kegyeletesen érinti. Beöthy Zsolt és Gyulai Pál évtizedeken keresztül mindig elismerői voltak a katolikus érdemeknek. Joggal állíthatjuk tehát, hogy a magyar református egyház nem szorult rá arra a vádra, mintha tudósai bármilyen tudományzapot felekezeti alapon műveltek volna. Mindig megbecsültük a katolikusokban érdemeiket, ha ezek az ország javának, haladásának tett szolgálatokat jelentették. Vörösmarty, Széchenyi, Deák nevét ugyanúgy áldjuk, mintha reformátusok lettek volna. Bizonyos egyetemi tanszékek betöltésénél, noha ezek reformátusok voltak, egyenesen meglepő tárgyilagosságot tapasztaltunk katolikus dolgokkal szemben. Ballagi Aladár, akit némelyek szerettek túlzó reformátusnak nevezni, kétségkívül erősen felülemelkedett a felekezeti elfogultságon. A Tudományos Akadémián tartott felolvasásában még az inkvizíciót is védte.

— Természetes elemi igazság, hogy a tanszékek betöltésénél azt az embert kell kiválasztani, aki rátermettsége, tudása révén mindenben megfelel feladatának. Tökéletesen osztom tehát — hangoztatta Balogh Jenő — Ravasz püspök úrnak azt a megállapítását, hogy képtelenségnek tartom, ha valakit, ilyen téren, hivatottsága, arravalósága ellenére mellőznek. Ha például Goldzieher Ignác volt a legalkalmasabb az egyetem orientalista tanszékeinek betöltésére, képtelenség lett volna tiltakoznunk ez ellen és református ember számára követelni ezt a helyet.

Balogh Jenő beszéde végén újból hangoztatta, hogy Ravasz püspök felszólalásával mindenben egyetért.

Terjesszük a

**KÁLVINISTA
VILÁG-ot,**

mint a
romániai
magyar refor-
mátusság igazi
kálvinista ön-
tudatú, irányú
és szellemű
lapját!

Kik vagyunk?

Isten munkatársai vagyunk:
Isten szántóföldje, Isten épü-
lete vagytok.

1. Korinthusi levél 3. rész 9. vers.

Ez a kérdés lehet nagyon unalmas, sablonos és jelentéktelen kérdés, amelyre a felelet sem lehet más, mint unott, sablonos és így semmitmondó. Elővesszük a születési, az állampolgársági, az iskolai, az erkölcsi bizonyítványunkat, bemondjuk a nevünket, foglalkozásunkat, vagy csak a névjegyünket adjuk át, aszerint, hogy ki és mi célból intézi kozzánk a kérdést.

Ez a kérdés akkor lesz jelentőssé, nehezzé, sőt kellemetlenné, amikor valaki e külső bizonyítékokon túl, többet akar tudni rólunk. Akkor látjuk, hogy azzal, ha e kérdésre előmutatjuk a korunkra, a vallásunkra, a nemzetiségünkre, a családi állapotunkra, a foglalkozásunkra, a tanulmányainkra, a vagyoni helyzetünkre vonatkozó okmányokat, milyen semmitmondó feleletet adunk. Csak az elégszik meg vele, akire nézve tiszta formalitás a kérdés is és a felelet is. Mert semmi lényegeset, igazán döntő jelentőségűt nem mondottunk ezzel. Sok ember él a földön, akinek az adatai szinte pontról-pontra megegyeznek a miénkkel. A különbség csak annyi, hogy talán más a neve, mint a miénk. Szekérderékkel vihetem magammal az igazoló írásokat, azokból senki nem tudja igazán, hogy ki vagyok.

Hogy mennyire igaz ez: megmutatja az ellenkező próba. Vannak emberek, akik soha sem látták az okmányaimat, talán a nevemet sem tudják, talán csak egy futó pillanatra találkoztak velem és mégis jobban ismernek, inkább tudják, hogy ki vagyok, mint az összes hivatalos fórumok, ahol talán órákon keresztül vették jegyzőkönyvre a nacionálémat. Mert egy olyan pillanatban tekintettek reám, amikor a külsőn túl, a belsőmben, a lelkemben pillanthattak bele. Egy elejtett szavamon, vagy egy cselekedetemen keresztül a lelkembe nézhettek.

Az Isten így ismer minket. Az Úr nem azt nézi, amit az ember; mert az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, mi a szívben van. (I. Sámuel 16. r. 7. v.) Ha magunkat igazán ismerni akarjuk — hiszen legtöbbször az a baj, hogy nemcsak mások, de mi magunk sem tudjuk, hogy kik vagyunk —, ilyen módon kell magunkra tekinteni.

hulláma vetődött fel nálunk is, mikor egy tiszteletreméltó régi erdélyi lap a szépségverseny számára állandó rovatot nyitott. Minden erdélyi városban van azóta egy-egy kis lelkes csoport, amelyik az ő imádoztóját akarja ebben a versenyben elsőnek behozni, az olvasóközönség mindinkább fogyó érdeklődése mellett. A mi álláspontunk nem lehet más ebben a kérdésben, mint az, amit a ker. egyház legjobbjai mindig vallottak s ami ma sokak előtt olyan idegenül hangzik: *A legszebb Jézus! Amint a 45. zsoltár mondja: Szébb, szebb vagy az ember fiainál, Kedvesség ömledez ajakodon. Vagy amint egy régi sziléziai népdal énekl:*

Szépek a rétek, de szebbek az erdők,
A szép tavasz ha ránk derül,
De még szebb Jézus, még tisztább Jézus,
Bús szívünk benne úgy örül.

A Jézus lelke, szeretete, hite, bátorsága megcsépíti a legcsunyább arcot is, ennek hiánya s a testi-ség bántó vonásai ellenszenvessé teszik a legszebbet is. A régi festmények, szobrok közül is azok a legszebbek, amelyek ezt a lelket sugározzák. Szülők, tanítók, lelképásztorok, erre a szépségre neveljétek a rátok bízott lelkeket s akkor ezeknek jutalma nemcsak egy divatos selyemruha, vagy egy ábrára kollektív foglenni, hanem a Krisztus menyegzői ruhája s az a kenet, amivel Ő minket Isten országa javaiban örökös társaivá tesz! Ez a kiüntetés pedig mindennél több s akkor is megmarad, mikor az ifjúság rózsái elhervadnak arcainkon.

Csak a keresztlő hiányzik. A Lelkészegyesület buzgó apostolának háromszéki útja sokkal nagyobb eredménnyel járt, mint ahogy azt első látásra gondolnánk. Kitént az, hogy ő és a sepsiek egyet akarnak: olyan lelkészársaságot, aminek minden egyes lelképásztor kötelezett tagja. Hogy már most minek, nevezék el Dérczy testvérünk szerint ezt a gyermeket és hogy hol nevezétek el, egy általános lelkészegyesületi gyűlésen, vagy pedig a zsinaton, ez szerintünk másodrendű kérdés. Előbb-utóbb meg fog történni ez a keresztlő és akkor mindnyájan természetesen tagjai leszünk ennek az egyesületnek. Maga az alakulat nem új. A középkori r. kath. egyházban püspöki v. megyés zsinatnak hívták, tisztán papi tagokkal, Kálvin egyházában pedig Vénétable Compagnie-nak s itt is tagja volt minden kantonbeli ref. lelkész. Egy nélkülözhetetlen szerv volt ez az egyházi adminisztráció és fegyelmezés érdekében, hiszen itt mindaz, ami egyébként száraz rendelet és törvénycikk volt, megelevenedett a személyes érintkezés meleg, bizalmas körében. De kérdezzük: vajon be tudja-e tölteni egy ilyen alakulat azt a szerepet, amit az egyházépítés óriási munkamezeje ma a lelkészi kartól elvár? Ez ma, mint a modern harctér általában, megköveteli a reguláris katonaság felvonulása mellett az önkéntes csapatok bátor kezdeményezését, elszánt kitarását, állandó küzdelemre készségét is. Ilyen indulatok pedig csak azokban a társaságokban tenyészhetnek, amelyek a Szent Lélek hatásának minden földi korlát nélkül kiteszik lelküket

ahol tehát az Igében és az imádságban a lelkek egyé forranak. Ismétlem tehát azt, amiért a tavaly már be-törték a fejemet, hogy ilyen alakulások nélkül az egyházi élet elevensége, a lelképásztori kar megújodása elképzelhetetlen. Csak arra kell vigyázni, hogy az ilyen szabad társulások, amiket semmiféle egyházi hatóság sem tilthat el, ne veszélyeztessék a lelkészi karnak a Krisztusban való szolidaritását és az Anyaszentegyház egységét. Mert ha ezek ellen fog dolgozni, akkor már nem a Szent Lélek munkálkodik benne. N. G.

A romániai református egyházkerületek zsinatának összehívása. Az egyházkerület hivatalos lapjában a következő körlevél jelent meg: *Körlevél az erdélyi és a királyhágómelléki református egyházkerület valamennyi hivatalosának, a nagytiszteletű presbiteriumoknak, iskolai hatóságoknak, a megválasztott zsinati atyáknak.* Alólirottak, mint az erdélyi és királyhágómelléki református egyházkerületek elnöksége, egyházkerületi közgyűléseinktől nyert felhatalmazás és a vallás és szépművészeti miniszter úr 9410—1929. számú engedélye alapján a romániai magyar református egyház zsinatának első ülését *1929. június hó 9-ik napjának délelőtt 10 órájára* hívjuk össze a kolozsvári belvárosi (régii Farkas-utcai) református templomba, ahol a zsinatot megelőző ünnepélyes Isten-tisztelet fog megtartatni. A zsinat tárgyaló ülései a kolozsvári református kollégium dísztermében fognak tartatni. Ez első ülészak fontosabb tárgyai lesznek: 1. Megalakulás. 2. Elnökség, zsinati jegyzők, zsinati gazda választása. 3. A tanácskozási szabályzat és ügyrend megállapítása. 4. zsinati bizottságok választása. A Kolozsvárt 1929. április hó 9-ik napján tartott elnöki tanácsból: *Ugron István*, az erdélyi egyházkerület főgondnoka. *Dr. Makkai Sándor*, az erdélyi egyházkerület püspöke. *Sulyok István*, a királyhágómelléki egyházkerület püspöke. *Domahidy Elemér*, a királyhágómelléki egyházkerület főgondnoka.

Ravasz László püspök amerikai útja. Ravasz László június hó első napjaiban indul

Amerikába, ahol pár hónapot készülni, s ahol résztvesz a református egyházak világ-szövetségének bostoni nagygyűlésén, meglátogat több magyar református gyülekezetet és öt előadást tart a lancasteri egyetemen. Ez utóbbi előadásokra való meghívása különösen nagy jelentőségű és egész magyar reformátusságunkra nézve nagy kitüntetés. A lancasteri egyetemen ugyanis, mint sok más angol egyetemen, egy hatalmas alapítvány van, mely azzal a kötelezettséggel jár, hogy a világ-protestantizmus legkiválóbb theologusai hivandók meg évenként nyilvános előadások tartására. A múlt évben Brunner Emil, a zürichi egyetem kiváló theologiai professzora volt a lancasteri előadó. Isten áldása kísérje útjában!

Makkai püspök Dicsőszentmártonban.

Makkai püspök úr és felesége a dicsőszentmártoni Nőszövetség meghívására április 13-án és 14-én résztvett a Nőszövetség által rendezett szép ünnepeken. Délelőtt az istentiszteleten hirdette az ígét. Szombaton és Vasárnap délután pedig két előadást tartott a Heidelbergi Káté 31. és 32.-ik kérdései alapján.

Az amerikai ifjúsági keresztyén munka számokban. Hogy milyen hatalmas és nagyarányú ifjúsági keresztyén munka folyik Amerikában, mutatják a következő számok: Az ifjúsági egyesületi tagok száma 1,005,714. Az egyesületek évi kiadása ebben az évben 57,125,000 dollár.

A protestantizmus Finnországban. Finnország kifejezetten evangélikus-lutheránus ország, amennyiben az összlakosság 98%-a ehhez az egyházhoz tartozik. A finn protestáns egyház 3,426,000 lelket számlál. Az egyház élén az érsek áll, akit az öt kerület püspöke választanak, a püspököket pedig a lelkészek választják, még pedig úgy, hogy három jelöltet választanak, akik közül a közvélemény elnök nevez ki. A lelkészeket a gyülekezetek választják. A helsingforsi egyetemen van theologiai fakultása, amelynek átlag 180 hallgatója van. Ezenkívül Aboban van egy szabad theologiai akadémia, mintegy 30 hallgatóval. A lelkészek száma több mint 1000.

Külmisszió estélyt rendezett április 23-án a Theologia dísztermében a kolozsvári „Ifjúsági Keresztyén Egyesület” (I. K. E.) nagyszámú közönség részvételével. Dr. Gönczy Lajos theol. tanár bevezető szavaiban az igazi egyház missziói jellegére mutatott rá,

mint amely nélkülözhetetlen és semmiféle jelszóval vagy egyházi tevékenységgel ki nem járható, természetes folyamánya az evangélium egyházainak. — Babos Sándor missziói lelkész tartott alapos előadást, amelyben a misszió lelkét, kérdéseit, nehézségeit ismertette. Felemelte szavát a közöny és hitlenség ellen, amellyel az Úr Jézus parancsával szemben eddig viseltettünk, s jelenleg is kifogásokkal élünk. A magyar református egyháznak, de különösen a mi magára maradt anyaszentegyházunknak meg kell végre értenie, hogy missziói hivatásában van az élete. — Albisy Margit operaénekesnő és a Monostori Ref. Dalkar missziói énekeket adtak elő, erősítve ezáltal az estélynek bizonyoságtevő üzenetét. Önkéntes adakozásból 2348 Lei gyűlt össze az egyesület külmissziói alapjára, amelyet e szerényen meginduló munkára fordítanak. Adjunk hálát Istennek, az eddigiekért és kérjünk abból a Lélekből, amely egyedül képes arra, hogy bővülőkdővé tegyen minket az Úrnak való hálaáldozatban.

Pápai bank. Az újraéledt pápai állam a világi politika és kormányzás minden eszközeit felakarja használni a pápai nagyhatalom szolgálatában. Ujabban egy internacionális nagy bankot akar szervezni, amelynek az lenne a hivatása, hogy a Vatikán és a katolikus egyház minden pénzügyi műveleteit ez a bank hajtaná végre.

A katakombák feletti tulajdonjog Itáliában a Vatikánra szállott át. És pedig nemcsak azokra nézve, amelyek eddig feltalálták, hanem azokra nézve is, melyek a jövőben fedezetlenek fel.

Az Erdélyi Egyházkerületi Igazgatótanács f. hó 2-án tartott ülésében a királyhágómelléki egyházkerülettel közös missziói bizottságot küldött ki a regáti reformátusság pásztorolása érdekében. Ez a bizottság lesz arra hivatva, hogy a regáti misszió szellemi és anyagi eszközeiről gondoskodjék.

Új építkezések kerületünkben. A nehéz és nyomasztó gazdasági viszonyok között is történik egy-egy új építkezés. Így Varsólcz (Szilágyság) iskolát épít, Vadasd (Maros-Torda) iskolát és tanítói lakást, Barót (Erdővidék) templomot.

Dr. Dániel Viktor brassói ref. kereskedelmi iskolai igazgatót a nagyenyedi Bethlenkollégium tanárul hívta meg. Dr. Daniel Viktor a meghívást elfogadta. Sok áldást kívánunk új munkamezején.

A szerkesztésért felel: Dr. NAGY GÉZA.

lyedést és biztosítja az élő Istennel való találkozás lehetőségét.

Az új istentiszteleti rendtartás alkalmat és módot nyújt arra, hogy a gyülekezet tagjai a sokszor elbóbiskoló hallgatásból és elernyesztő téllenségből az Istent dicsőítő templomi lénykedések tevőleges részeseivé legyenek. Az eddiginél kétségtelenül hatályosabb mértékben egyengeti utját annak, hogy az Isten tiszteletére egybesereglettek mindenike ne csak testileg legyen az Ur házában, hanem a lelke is ott szárnyaljon.

Lehetnek olyanok, akiket a mult varázslatos ereje fűz a régi istentiszteleti rendhez, akik ezért bizonyos idegenkedéssel fogadják az újításokat. Aki azonban nem csak az ágendás könyvből ismeri az újításokat, hanem a templom megszentelt csarnokában győződik meg az újítások lényegéről, az megnyugvással és lelki örömmel köszönti azt az újítást, mely közelebb visz minket az Istenhez. *dr. Szele B.*

Az erdélyi szellem.

A kérdés, amelyet tárgyalni akarunk, nem esztétikai, nem filozófiai, nem is politikai kérdés, hanem az erdélyi magyarság *élet kérdése*. A gyókerében fogva meg a kérdést megtaláljuk irodalmi, politikai és egyéb vonatkozásait is.

Az utóbbi tíz év alatt egyre-másra hangoztatják, hogy van erdélyi *szellem*, mások szerint erdélyi *lélek*, vagy gondolat; vélemények hangzottak el pro és kontra a transzylvanizmus sokat vitatott kérdése körül. Komoly, mélyen gondolkozó lelkek az össz-magyarság és az erdélyi magyarság lelki szétszakadásától félnek, mások bátor öntudattal utalnak arra, hogy a külön erdélyi szellem hangoztatása csak az egyetemes magyar lélek meggazdagodására vezethet.

Hogy a kérdés ma ismét homloktérbe került, arra indít, hogy foglalkozzunk vele. Három kérdés merül fel a vizsgálódás során: 1. Van-e, vagy nincs erdélyi szellem? 2. Ha nincs, kellene-e, hogy legyen; ha van; jó-e, hogy van? Egyszóval van-e szükség rá, vagy nincs? 3. Mi a megoldása a kérdésnek az össz-magyarság szempontjából?

I.

Az első kérdéssel kapcsolatban mindenek előtt két alapvető szempont érvényesítendő, *a)* van-e különbség szellem és lélek között az erdélyiséggel kapcsolatban és *b)* hogy az ú. n. erdélyi szellem, vagy lélek valami az Erdélyben élő összes fajokat befolyásoló hatalom-e, vagy speciel magyar faji sajátosság.

A mi felfogásunk az, hogy ebben a vonatkozásban szellem és lélek között mélyeséges elterjedés van, dacára annak, hogy irányító szel-

lemek egyformán használják mindkettőt az erdélyiséggel kapcsolatban. (Ravasz Ref. Szemle 1925. é. egyik cikkének címe Erdélyi szellem, a másiké Erdélyi lélek). A lélek kifejezés több egyéniséget hordoz, a szellem általánosabb. Magyar lélek egy van, ez az összes magyarok összes lelki megnyilvánulásainak összessége. Ez a magyar lélek egyes individumaiban, tagozataiban, vagy egyetemében bizonyos szellem befolyása alá kerülhet. Ebben a vonatkozásban szellem alatt inkább közszellemet értünk. Hogy a szellem és lélek közötti különbségre még világosabban rámutassunk, vegyük az egyszerű szólásmódot, azt mondjuk pl. a reformáció Kálvin szellemében indult meg, vagy Rousseau szellemének (és nem lelkének) hatása alatt írt valaki valamit. A magyar lélek ma különböző szellem hatása alatt áll (szocializmus, turánizmus, protestantizmus stb.). Ezek a példák igazolják, hogy nem lehet egyformán használni a szellem és lélek kifejezést az erdélyiséggel kapcsolatban.

El kell ismernünk, hogy Erdély földjén van valami erő, ami sajátosan befolyásolja az itt élő összes népeket. Nincs érző szíve, nyitott szeme, történelmi tekintete és gondolkozó elméje annak, aki nem veszi észre a különbséget, amely fent áll bizonyos vonatkozásban az Erdélyben és más helyen élő magyarok között. Aki megfordul románok között, első pillanatra megállapítja, hogy különbség van az erdélyi és havasalföldi román között, egészen bizonyos, hogy az erdélyi szász és a birodalmi szász között szintén vannak különbségek. El kell ismernünk, hogy a más földrajzi és klimatikus viszonyok, a más gazdasági helyzet, a politikai és társadalmi viszonyok sajátos alakulása, a történelmi küzdelmek, érdekcsoportosulások, erőviszonyok olyan tényezők, amelyek rányomják bélyegüket azokra, akik hatásuk alatt élnek. Ez alól a hatás alól senki ki nem vonhatja magát. Ha ezeknek a hatásoknak összességét, eredőjét nevezzük annak az erőnek, amit erdélyi szellemnek, vagy léleknek nevezünk, akkor tény gyanánt kell elismernünk, hogy van erdélyi szellem, vagy lélek. Ez azonban nem magyar faji sajátosság, hanem az Erdélyben élő összes népeket befolyásoló egyetemes megnyilatkozása az Életnek. Jelen alkalommal helyszűke miatt részletesebben nem vizsgáljuk az erdélyi szellem kialakulásának feltételeit és jellemvonásait.*

Az előre bocsátottakból világosan kitészik, hogy ezt az Erdélyben ható erőt léleknek nem nevezhetjük, de szellemnek igen. Mi azt mondjuk, van erdélyi szellem, amelyik az összmagyarság faji lelkének egy bizonyos fe-

* Ennek a szellemnek kialakulásáról és jellemvonásairól bővebben lehet olvasni Ravasz: Erdélyi lélek. Ref. Szemle 1925. 51–52. sz. Makkai: Erdélyi szellem. Aratás. 39. old. Kristóf: Három jellemzés 69–73 old. c. cikkeiben.

lületét befolyásolja és formálja. De ez az erdélyi szellem nemcsak a magyar, hanem a román, szász faji lelket is befolyásolja. Az erdélyi szellem egyike azoknak a szellemi ható tényezőknek, amelyeknek ma az összmagyarság egyes részeiben inkább, másik részeiben kevésbé a hatása alatt áll. Erdélyi magyar lélek nincs, magyar lélek csak egy van, az összmagyarságé. Van erdélyi szellem, amelyik lehet erdélyi magyar szellem, erdélyi román szellem és erdélyi szász szellem aszerint, hogy melyik faji lélekkel való kapcsolatában és hatásában szemléljük, amiképpen van pl. magyar protestántizmus, német protestántizmus stb.

II.

Szükséges-e az erdélyi magyarságra nézve, hogy az erdélyi szellem hatása alatt álljon, miféle veszedelmeket és előnyöket rejt magában annak hatása az összmagyarság szempontjából? Három különböző érdek követeli az erdélyi szellem érvényesítését és a beléje való kapcsolódást.

a) Komoly vezető lelkeken keresztül megnyilatkozó magyar életérdek diktálja az erdélyi szellembe való bekapcsolódást. A trianoni békével politikai, gazdasági, részben szellemi vonatkozásban is elszakadtunk az összmagyarság testétől. Más politikai, gazdasági viszonyok közé kerültünk. Ezek a szétválasztó tényezők sürgetőleg követelték egy új erdélyi magyar szellem és ideológia megtalálását. A mai Magyarország ideológiája, általános szelleme ma nem alkalmas, sőt egyenesen veszedelmes szellemi életszféra lenne az erdélyi magyarság számára. Egyfelől az államhatárral való örökös összeütközést jelentené, ha ma mi itt a mai magyarországi nemzeti ideológia szellemében élnénk, másfelől olyan ideológiát fogadnánk el, amelyik nem elégténé ki az erdélyi magyarság életérdekeit. A szellemi erők tartják meg első sorban a népeket. Ha ezek a szellemi erők nem szolgálják az életérdekeket, akkor pusztulás következik. Maga az élő élet követeli és hozza az új szellemi ideológiát. Természetesen nem jelenti ez az új, a Magyarország mai ideológiájától különböző ideológia a magyar lélek kettészakadását, sőt éppen az erdélyi magyarság önvédelmi érdekét elégíti ki az.

Ha a mai általános magyar ideológia s szellem nem elégíti ki a magyarság erdélyi életigényeit, új szellemet, ideológiát kell keresnie. Van-e számára erre alkalmasabb az u. n. erdélyi szellemtől, amelynek alappillérei éppen a legalkalmasabbak az erdélyi magyar élet fenntartására? A magyar életosztón követelte az erdélyi szellembe való bekapcsolódást. Azt nem kitalálták némelyek, azt nem kitalálják ma,

Az erdélyi magyar szellem alappillére a történelmi hagyományokhoz való kapcsolódás, Erdély történelmi föld és rendelkezik az azal a tulajdonsággal, hogy ezeken keresztül számot ad ma is egész multjáról. Lehet-e mai változó viszonyok között számunkra egészségesebb szellem ennél a történelmi tradíciókat tisztelő szellemtől. Az erdélyi szellem kialakulásának és virágkorának ideje az önálló erdélyi fejedelemség 150 esztendeje. Ez alatt az idő alatt „a magyar“ majdnem egyetlen jelentett „az erdélyivel“. Csak helyes lehet az az életosztón, amelyik ehhez a forráshoz fordította vissza az erdélyi magyarságot. Az erdélyi szellem a faji és vallási türelem szelleme. Vajjon lehetne — legalább a körülményekhez képest — biztos fejlődést megengedő közszellemet teremteni Erdély földjén egy faji és felekezeti gyűlölséget és ellentéteket támasztó szellem propagálásával? Az erdélyi szellemnek jellemző sajátja a szellemi erőkre vetett bizalom. Az erdélyi sohasem lehetett olyan gazdag, hogy anyagiassá tudjon lenni, soha nem élt olyan nyugodtan, hogy elpuhult testkultust izzón. Ma az anyagiakban és a külső érvényesülés területein való összeszorítatlá sunk idején a szellemiekben való elmerülés, a szellemiekben való megerősödés által tudunk első lenni és tudunk erősek lenni. Ezen a ponton is Isten ajándéka az erdélyi szellem az erdélyi magyarság számára.

Ezt a törekvést jogosultnak kell tartanunk és a kínálkozó legjobb kivezető út megtalálásaként kell üdvözlőnk.

A másik két érdekről csak röviden érdemli meg szólani.

b) Vannak, akiknek az erdélyi szellem propagálásával nem az itt élő magyarság életigényeinek kielégítése a céljuk, hanem ellenkezőleg, nemzeti egységet romboló céljaik elérésére az éppen legalkalmasabb eszközt látják benne. Ujong az erdélyi szellem felfedezésének az is, aki szeretné az egységes magyar lelket kettészakadva látni. Ez az érdekes port minden eszközt, még az erdélyi szellem propagálását is, felhasználja a saját célja elérésére. Ezekben nem ösztönös erővel tör fel az erdélyi szellem megtartó ereje. Ezek elvezik másoktól a divatos szólásokat és általuk rombolni szándékoznak.

c) Némelyeknek egyéni érvénysülést is jelent az erdélyi szellembe való kapcsolódás. Az irodalom területén az erdélyi címke alatt nagyobbak lehet látszani kisebb belső érték mellett is, mint a magyar címke alatt. Az erdélyi kör szűkebb, mint az egyetemes magyar. Ha ma is egy lennénk az összmagyarság testével, egészen bizonyos, kevesebben reménykednének, hogy bejutnak a magyar értékek sorába, mint így. Néha különködést és homályosságot is lehet erdélyiességgé átminősíteni. Sokan azért nem akarnak Erdélyen túl látni

és szeretik olyan forró szerelemmel ezt a földet és ennek a földnek a lelkét, hogy a szűkebb határok között nagyobbaknak látszódnak.

A tisztánlátás kedvéért szükségesnek látjuk a két utóbbi érdeket is megemlíteni. Természetesen a legteljesebben elítélendő és kiirandó minden ilyenirányú törekvés.

III.

Hogy viszonylik az erdélyi magyarságnak az erdélyi szellembe való bekapcsolódásában megnyilvánuló életigénylése és életigényeinek kielégítése az összmagyarság életigényeihez?

Amint kimutattuk, a természetes életöszton kényszerítő erővel sodorta az erdélyi magyarságot új ideológiája kialakításában az erdélyi szellem felé. Az Élet az követeli az erdélyi magyarságtól, hogy szellemi erőit annál inkább állítsa a történelmi erdélyi szellem hatása alá, minél inkább akar élni. Ebben az életösztonban azonban tragikus kísértés rejlik. Minél inkább akarja létét az erdélyi magyarság biztosítani, minél inkább akarja magyar faji jellegét megőrizni, annál inkább kell a megtartó erőnek az erdélyi szellemnek hatása alá kerülnie, de — és ez a tragikus (és ez is erdélyi sajátosság) fordulat, — annál inkább fog szelleme eltérni az összmagyarság szellemétől. Más szóval az összmagyarság testének Erdélybe nyuló része az itteni körülményekhez képest, minél inkább akar megmaradni, annál inkább alakul át. Ha ezt a fejlődési folyamatot ad abszurdum visszük, bekövetkezik a magyar lelki test kettészakadása. Az annyira más körülmények és az elelnük való védekezés elemi erővel fogják teljesen külön működésre készíteni az erdélyi magyarságot. Ezt a példát mutatja a svájci francia, aki már nem egy lélek a franciaországi franciával, vagy a svájci német, aki nem egy lélek a birodalmi némettel. Ma már szemlélhető, ha keveseknél is és ott is inkább kísértés gyanánt, az internacionálizmus és a teljes felekezeti közönbösség felé való sodródás.

Hogyan lehet ezt a tragikus egyensúlyból való kibillenést helyreállítani?

Vallanunk kell, hogy az összmagyarság *egy* lelki testet alkot ma is, *egy* lelki és *egy* kulturális közösség és organizmus ma is. Aki ezt a hitet nem vallja, aki ezt a hitet kétségessé teszi, abban a második pontban érintett két utolsó törekvés érvényesül. Ezek méltók az ítélere.

Mi az egész magyar lelki testnek bizonyos testrészei vagyunk. Nélkülünk az egész test nem tud élni, de még kevésbé tudunk mi élni az egész test nélkül. Egyfelől látnunk kell a mi sajátos szerepünket az egész magyar lelki organizmusban. Tőlünk várja az összmagyar lélek más ellentétes szellemi hatások kiegyen-

lítését. A mi erdélyi magyar szellemünk, nemcsak a mi megtartásunkra való, ezt hatni kell engednünk az összmagyarság felé is. Ha ez nem kapcsolódik bele az egész magyar lélekbe, az csonka marad. Fontos életigényei nem találnak kielégítést. De másfelől nekünk, hogy a transylvanizmusban megnyilvánuló érintett kísértések ellen igazán védekezni tudjunk, állandó és szerves lelki kapcsolatban kell lennünk az összmagyarsággal. Nem ismerjük el annak a kijelentésnek az igazságát, hogy az erdélyi magyarság az összmagyarság lelki hatása nélkül is képes önálló *magyar* életre. Veszedelmes kockázattal járna ennek az elvnek érvényesítése. Az elszakadás óta óriási arányokban lendült előre a magyar kultúra, fejlődött a magyarság gazdasági és szociális téren. Megoldódtak kérdések, amelyek az elszakadás előtt problémák voltak. Az összmagyarság teljesítményei előtt hovatovább inkább és inkább emel kalapot az egész világ. Ránk nézve elsatnyulást, elszűkülést, fájdalmas hátramaradást jelent, ha ettől a fejlődő magyar lelki lélettől elszakítjuk magunkat és ha a kapcsolatot még a törvénytelen megengedett keretek között sem ápoljuk vele.

A mai szellemi életet az analizálás és a meglevő, mások által kitermelt szellemi javak öntudatosítására való törekvés jellemzi. Az igazi élő életet, a nagy személyiségekben feltörő élő vezető gondolatot és szintézist, a meglevő örökölt gondolatok analizálásával és az analizált gondolatoknak öntudatosításán át való érvényesítésével pótoljuk. Ez az oka annak is, hogy sokat *beszélünk* az erdélyi szellemről. Bethlen Gáborban pl. az erdélyi szellem öltött testet, az tört ki rajta keresztül, de ő soha nem beszélt róla, talán nem is tudta, hogy az létezik, de élt benne és szerinte.

Nekünk élő szellemre van szükségünk és nem a róla való beszédre. Nem az erdélyi *szellem*, hanem — a mai terméketlen kor új, sodró gondolatokban szegény mivoltára jellemzően — az erdélyi szellemről szóló *írások és beszédek* zavarják meg a magyar lelki egyiséget. Nem bizonyos, hogy azok az erdélyi szellem igazi hivei és az itteni magyarság irányítói, akik róla a legtöbbet írnak, lehet, hogy ezek csak írnak róla, de lélekben távol állanak tőle. Lehet, hogy éppen azokban él leginkább az erdélyi szellem, akik leglelkesebben tiltakoznak annak hangoztatása és az összmagyarságtól való különbözőségünk kiélézése ellen.

Talán szabad ilyen vonatkozásban állítani ide, mint egészséges párhuzamot az Ige szavát: „Nem minden, aki ezt mondja nékem, Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem, aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.“ *László Dezső.*

dulva az amerikai református magyarok sorsa felé. Magam felelősséget érzek amerikai véreink iránt és keresni fogom a módját, hogy ezt szolgálatban is kifejezésre juttassam. Az amerikai magyar reformátusság még lelkileg kellően konszolidálva nincs. Nagy százaléka elhelyezkedett az ottani Reformed Churchben, egy kis része a presbiteriánus egyházban, míg egy töredéke szabad egyházi szervezetben kíván tömörülni. Az utóbbi és a két előbbi csoportosulás között áldatlan harc dúl. Ez a harc felőrlí az amerikai reformátusság erőit és minket egy idegen világ szemeláttára nemzeti hibáink legszomorubb képeiben mutat be. Nézetem szerint az amerikai magyarságnak szervezettel is egyesülnie kell, s ameddig ez nem lehetséges, lélekben kell atyafiúi egységre jutnia, mert csak ennek elérése után láthat hozzá rendkívüli feladatának teljesítéséhez. A kívándorolt magyarok első nemzetségét a tradíció, az élő emlékek, a szakadatlanul hazasíró lélek megtartják magyarnak. A veszedelem tulajdonképpen a második nemzedék sorsánál kísért. Ezeknek a megtartásáért sokkal rendszereesebb és odaadóbb munkát kell végeznünk, mint amilyent eddig végeztünk. Örvendetes dolog, hogy az ottani nagy református egyházak, különösen pedig az, amelyhez a tiffini egyezményel egyházaink jó része csatlakozott, ez iránt minden testvéri segítségre készek. Tudják azt, hogy a magyarság a fölünk kívándorolt atyafiakra nézve az evangélikáció és az egyház kötelékébe való megtartás szempontjából a legfőbb eszköz. A magyarok pedig világosan látják, hogy az evangéliumi hit és egyházi élet az egyetlen módszer nemzeti műveltség fenntartására. Ideálisabb alap kooperáció számára alig képzelhető. Ők a nemzeti jelleget kívánják erősíteni az evangélium érdekében, mi az evangélium ügyét akarjuk szolgálni a nemzeti jelleg szempontjából. Meg kell tehát keresni a módot, a minél beensőségesebb és változatosabb testvéri együttműködés számára."

„Egészen különös képződmények és tisztára új települések a Pest környéki külvárosok gyülekezetei: Újpest, Rákospalota, Pestszentlőrincz, Rákosliget, Rákosszentmihály, Kispest, Wekerletelep, Budafok, Saroksárpéteri, Alag, Kistarsca, Pesterzsébet, Csepel. Tagjaik lateinerek, s ezek közül is óriási számmal menekültek és B-listások, vagy pedig munkások és altisztek. Ez a körülmény egyházi életünknek egyik nagy problémáját tolja előtérbe: *mi a református egyház programja a szociálistákkal és a munkáskérdéssel szemben? Milyen kapcsolatban van az egyházunk az ipari munkássággal?* A magyar református egyház a kiscgazda társadalommal szemben a feladatát nagyszerűen megoldotta. El lehet mondani azt, hogy az ország e legmagyarabb, legegészségesebb részét megnyerte a maga számára és aki szereti az általánosításokat, elmondhatja, hogy a református egyház kiscgazda egyház. Ez a két tényező nagyszerűen megértette egymás lelkét, egyik a másíknak orgánuma és inspirátora lön.

A magyar nemzeti demokrácia kialakulásának református egyházunk többek között igen nagy szolgálatot tett, amidőn a magyar parasztot és a magyar földesurat, mint azon egy egyháznak presbiterét a zöld asztal mellé az isteni egyenlőség alapelvei szerint leültette. Lelkipásztori praxisuk és igehirdetésük gazdag és alkalmas a magyar gazdatársada-

lom szolgálatára. A magyar kiscgazda lelke, világlátása, politikai meggyőződése, nemzeti ideáljai tökéletes módon egybeszővődött a református egyház történetével, a református egyház belső embereinek politikai, kulturális eszményeivel, egész pszichológiájával. *De ez idő szerint még nincs felkészülve egyházunk arra, hogy ugyanezt a szolgálatot rövid időn belül megtegye a magyar ipari munkással szemben is.* Nemsokára azonban el kell jönnie annak az időnek, amikor a magyar ipari munkás épügy megtalálja helyét a református egyház demokratikus és autonóm életében, mint a magyar gazda. Eszményeinek, politikájának egész lelki minőségének olyan inspirátorát ismerje fel benne, mint a baranyai vagy sárközi magyar. Evangéliumot a magyar ipari munkásnak, egyházat, templomot ennek az osztálynak a számára! Magyarország jövődjében a magyar ipari munkásságra beláthatatlan szerep vár. És meg kell találni annak a módját, hogy az ipari munkás hívó református és egyházának öntudatos és dolgozó tagja lehessen, anélkül, hogy a munkásközösségből kiszakadna, és az egyetemes munkás osztályon tudatot megtagadná. Nincs agrár egyház és merkantil egyház. Az egyház egyformán való kapitálisták és szociálisták, merkantilisták és agráriusok számára. Eppen ez az a biztató körülmény a jövődjét illetően, mert ez azt jelenti, hogy az egyház mindenkié lehet, tehát az egyházban mindenki találkozhatik."

A lelkipásztor önjánlása.

A jelenleg érvényben levő Egyházi Törvények II. törvénycikk első fejezete negyvenhét §-ban szabályozza a lelkészválasztást. Amikor a második budapesti zsinat atyái a lelkészválasztás lefolyását ilyen körülményesen paragrafusokba foglalták, tették ezt abban a meggyőződésben, hogy azzal az aprólékosággal és szigorúsággal, amely a lelkészválasztási törvényt jellemzi, egyszersmindenkorra elintézték ezt a nagyfontosságú kérdést.

És ma, 25 esztendővel a törvény meghozása után a magyarországi református egyház közvéleményét épen olyan elevenen foglalkoztatja ez a kérdés, mint ahogyan nemsokára — hiszen a romániai református egyház zsinatának megnyitása küszöbön van — foglalkoztatni fogja a mi egyházunk közvéleményét is. Bizonyára meg fogja kísérelni úgy a magyarországi, mint a romániai zsinat a lelkészválasztásról szóló törvény hibáit kikorrigálni és így útját vágni mindazoknak a visszaéléseknek, amelyek a jelenlegi törvény minden szigorúsága dacára is — ha nem is gyakran — felburjánzóhattak.

A mi lapunknak is kell foglalkozni egyházunk többi aktuális kérdése között a lelkészválasztási törvény módosításának kérdéseivel is, hiszen a legfőbb törvényhozó testület, a zsinat felerészben világiakból áll. Ahelyett azonban, hogy a régi paragrafusok helyett újakat akarnának adni, arra mutatunk rá egy konkrét eset kapcsán, hogy a lelkészválasztás nehézségeit nem új paragrafusokkal, hanem új lélekkel lehet csak megoldani.

Az alábbiakban a névnek, a helynek a megjelölése nélkül szóról-szóra leközöljük egy fiatal lelkésznek a levelét, amelyben önmagát ajánlja az őt meghívni akaró gyülekezetnek.